

משנה ח

חֲמֵשׁ הַחֲצוֹת פְּתוּחוֹת זֶו לְזֶו וּפְתוּחוֹת כל אחת מהן **לְמַבּוּי** 55 - אם **עָרְבוּ בַּחֲצוֹת** - שעירבה כל חצר לעצמה, וגם עירבו חצרות זו עם זו, **וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ** כל החצרות יחד **בְּמַבּוּי** - שלא עשו שיתופי מבואות - **מִתְרִין** בני החצרות **בַּחֲצוֹת** - להוציא מהבתים לחצרות, **וְאִסּוּרִין בְּמַבּוּי** - להוציא מהחצרות למבוי, שאין עירוב החצרות מועיל לשם שיתוף, אלא צריך גם עירוב וגם שיתוף, והטעם הוא כדי שלא תשתכח תורת עירוב ושיתוף מן התינוקות. **וְאִם** גם **נִשְׁתַּתְּפוּ בְּמַבּוּי** - **מִתְרִין** בני החצרות להוציא **כָּאן וְכָאן** - לחצרות ולמבוי.

אם **עָרְבוּ בַּחֲצוֹת וְנִשְׁתַּתְּפוּ בְּמַבּוּי, וְשָׂכַח אֶחָד מִבְּנֵי הַחֵצֵר וְלֹא עָרַב** בחצרו, אבל נתן חלקו בשיתוף המבוי - **מִתְרִין כָּאן וְכָאן** לחצרות ולמבוי⁵⁶.

אם שכח אחד **מִבְּנֵי מַבּוּי** - היינו חצר אחת **וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ** - ששכחו בני אותה חצר ולא נשתתפו עם החצרות האחרות במבוי, ורק עירוב עירובי חצרות - **מִתְרִין** כל בני החצרות **בַּחֲצוֹת** להוציא מהבתים לחצרות ומחצר לחצר, **וְאִסּוּרִין בְּמַבּוּי** - להוציא מחצרות למבוי, **שֶׁהַמַּבּוּי לְהַחֲצוֹת כְּהַחֲצֵר לְבָתִּים** כלומר, כשם שאסור להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב, כך אסור להוציא מן החצרות למבוי בלא שיתוף:

תימא לא דמו, דבית וחצר זו רה"י וזו רה"ר, אבל חצר ומבוי שניהן רשויות של רבים הן;

ר' עובדיה מברטנורא

ח פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי. בגמרא מוכח דלא תנינן במתניתין פתוחות זו לזו, משום דקיי"ל שאין מבוי נותר בלחי או קורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו כלומר שני בתים פתוחים לכל חצר ושתי חצרות פתוחות למבוי והנך כיון דכולן פתוחות זו לזו ומעורבות יחד דרך פתחיהן חדא חשיב להו, ולא תנינן אלא חמש חצרות פתוחות למבוי: עירבו החצרות. כל אחת לעצמה: מותרים בחצרות. מותרין כל בני חצר לעצמן: ואסורין במבוי. דאין סומכין על עירוב במקום שתוף: ואם נשתתפו. נמי במבוי לאחר שעירבו בחצרות, מותרין כאן וכאן: ושכח אחד מבני חצר ולא עירב. בחצרו להתייר חצרו, אבל בשתוף היה לו חלק: מותרין כאן וכאן. דטעמא מאי אין סומכין על שתוף במקום עירוב כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, והכא דרוב בני חצר עירבו אלא ששכח אחד מהם ולא עירב לא תשתכח תורת עירוב: שהמבוי להצרות כחצר לבתים. כשם שאסור להוציא מבתים לחצר בלא עירוב כך אסור להוציא מן החצר למבוי בלא שיתוף. ולא

ביאורים והרחבות

55. בגמרא (עג, ב) למדין בשם רב, שאין גורסים במשנתנו "פתוחות זו לזו" אלא "חמש חצרות פתוחות למבוי", ועיין בברטנורא המפרש לפי גירסא זו.

56. כיון שהטעם שהצריכו חכמים גם עירוב וגם שיתוף הוא כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, וכאן שעירבו אלא שאחד שכח, אין חשש שתשתכח תורת עירוב, ולכן סומכים על השיתוף. אבל כשאחת החצרות שכחה ולא נשתתפה, כמו במקרה הסמוך, אין סומכים על העירוב, כדי שלא תשתכח תורת שיתוף מן התינוקות.

ר' עובדיה מברטנורא

ט זו לפנים מו. פנימית פתוחה לחיצונה וחיצונה לרה"ר ודריסת רגליה של פנימית על חיצונה לצאת לרה"ר: עירבה פנימית. בעצמה לטלטל בחצרה: שתיהן אסורות. דהויא פנימית בעצמה רגל האסורה במקומה שהרי לא עירבה לעצמה, ואוסרת בדריסת רגליה על החיצונה: זו מותרת לעצמה וכו'. דרגל המתרת במקומה אינה אוסרת: ר"ע אוסר. דקא סבר אף רגל המתרת אוסרת כשלא עירבה שם: וחכמים אומרים כו'. דקסברי אפילו רגל האסורה במקומה כגון כשלא עירבה הפנימית לעצמה, אינה אוסרת על החיצונה. והלכה כתנא קמא: י שכח אחד מן הפנימית כו'. דהויא פנימית רגל האסורה ואוסרת: נתנו

משנה ט

שְׁתֵּי הַחֲצוֹת זֹז לְפָנִים מִזּוּ באופן שהפנימית פתוחה לחיצונה, והחיצונה לרשות הרבים, **עֲרֵבָה הַפְּנִימִית** לעצמה, כדי שיוכלו להוציא מבתיהם לחצר **וְלֹא עֲרֵבָה הַחֲצוֹנָה** - **הַפְּנִימִית מִתְּרַת** לטלטל מבתיהם לחצרם **וְהַחֲצוֹנָה אֲסוּרָה** לטלטל, שהרי לא עירבה.

עירבה **הַחֲצוֹנָה וְלֹא הַפְּנִימִית** - **שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת** שמכח הרשות שיש לבני החצר הפנימית לעבור בחיצונה, אוסרים הם על החיצונה.

עֲרֵבָה זֹז לְעֲצָמָה וְזוּ לְעֲצָמָה ולא עירבו יחד - **זו מִתְּרַת בְּפָנֵי עֲצָמָה וְזוּ מִתְּרַת בְּפָנֵי עֲצָמָה**. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר** לבני החצר **הַחֲצוֹנָה** לטלטל בחצרם, מפני **שְׁדָרִיסַת הַרְגֵל** שיש לפנימית לעבור בחיצונה **אוֹסְרָתָהּ** - אוסרת את הטלטול בחיצונה. **וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: אֵין דְּרִיסַת הַרְגֵל אוֹסְרָתָהּ** 57:

משנה י

אם עירבו שתי החצרות כל אחת לעצמה, **וְשָׁכַח אֶחָד מִן** בני החצר **הַחֲצוֹנָה וְלֹא עֲרַב** עם בני חצרו - **הַפְּנִימִית מִתְּרַת וְהַחֲצוֹנָה אֲסוּרָה** שכאילו החיצונה לא ערבה כלל.

אם שכח אחד מן בני החצר **הַפְּנִימִית וְלֹא עֲרַב** עם בני חצרו - **שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת** בטלטול, כדעת תנא קמא לעיל (משנה ט) הסובר שרגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה, דהיינו על ידי דריסת הרגל שיש לפנימית בחיצונה, הריהי אוסרת גם על החיצונה.

ביאורים והרחבות

57. בגמרא (עה, א) למדין בשם רבי ינאי, ששלוש שיטות הם במשנתנו: **תנא קמא** הסובר שבמקרה שעירבה החיצונה ולא הפנימית - שתיהן אסורות, אבל אם עירבה גם הפנימית - שתיהן מותרות, סבר "רגל המתרת לטלטל במקומה (דהיינו הפנימית במקרה שערבה) - אינה אוסרת שלא במקומה (דהיינו בחיצונה), אבל רגל האסורה במקומה (דהיינו הפנימית במקרה שלא ערבה, דריסתה) אוסרת שלא במקומה" (דהיינו בחיצונה). **רבי עקיבא** סבר "אפילו רגל המתרת במקומה (דהיינו הפנימית במקרה שערבה, דריסתה) אוסרת שלא במקומה" (דהיינו בחיצונה). **וחכמים** סוברים שגם כשערבה החיצונה ולא הפנימית - מותרת החיצונה לטלטל בחצרה, שכשם שרגל מותרת במקומה - אינה אוסרת שלא במקומה, כך רגל האסורה במקומה (דהיינו הפנימית במקרה שלא ערבה, דריסתה) אינה אוסרת שלא במקומה (דהיינו בחיצונה).